

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

Protokolant Anita Szewczyk

w sprawie z odwołania J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 16 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 1103/21,

- I. oddała skargę kasacyjną,**
- II. nie obciąża ubezpieczonego kosztami pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W decyzji z dnia 15 stycznia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił J. S. prawa do ponownego ustalenia wysokości emerytury, w uzasadnieniu decyzji wskazując, że wnioskodawca spełnił warunki do emerytury wcześniejszej dopiero w dniu 6 stycznia 2013 r., a nie w dacie zgłoszenia wniosku – 17 grudnia

2012 r. W ocenie organu rentowego ustawodawca w art. 194i i art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej również jako: ustawa emerytalna) przewidział niepominiejszanie podstawy obliczenia emerytury powszechnej o kwoty pobranej wcześniej emerytury w obniżonym wieku emerytalnym tylko wówczas, jeżeli wniosek dotyczył prawa do emerytury nabytego przed 1 stycznia 2013 r.

Powyższa decyzja została zaskarżona przez J. S. odwołaniem do Sądu. Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Płocku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyjął, iż wysokość emerytury powszechnej J. S. należy ponownie ustalić z pominięciem przy ustalaniu podstawy obliczenia tej emerytury art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd ustalił, że J. S. (ur....) złożył w dniu 17 grudnia 2012 r. wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Do wniosku załączył świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres zatrudnienia od 10 czerwca 1976 r. do 30 czerwca 1999 r. Organ rentowy decyzją z dnia 10 stycznia 2013 r. przyznał wnioskodawcy zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 6 stycznia 2013 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego z powodu konieczności wyjaśnienia nieprawidłowości w rozliczeniach i okresach podlegania ubezpieczeniu na koncie rozliczeniowym. Decyzją z dnia 6 lutego 2013 r. ZUS przeliczył emeryturę od dnia 6 stycznia 2013 r. tj. od daty, od której przyznano świadczenie. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne i kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Wysokość emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła: 4.501,67 zł.

15 września 2020 r. ubezpieczony złożył w ZUS wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym. Decyzją z dnia 23 października 2020 r. organ rentowy przyznał odwołującemu emeryturę od 1 września 2020 r. (od miesiąca

złożenia wniosku). Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Podstawa obliczenia emerytury podlegała pomniejszeniu o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia ustalone na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę. Świadczenie to zostało wyliczone zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury organ rentowy zastosował art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, pomniejszając tę podstawę o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

1 stycznia 2021 r. odwołujący złożył wniosek o przeliczenie emerytury zgodnie z ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję z 15 stycznia 2021 r.

Sąd pierwszej instancji uznał, że spór dotyczył jedynie kwestii prawnej tj. zasadności zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustaleniu podstawy obliczenia emerytury odwołującego się. Przepis ten został dodany na mocy ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw i wszedł w życie od 1 stycznia 2013 r. Zgodnie z jego ówczesnym brzmieniem: jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Odwołujący wniosek o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych (art. 184 ustawy) złożył w dniu 17 grudnia 2012 r. W tym czasie nie obowiązywał jeszcze art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, w

którym zawarty został mechanizm pomniejszania podstawy obliczenia emerytury o sumę pobranych emerytur.

Według Sądu pierwszej instancji w sytuacji odwołującego się wystąpiły podstawy do zastosowania art. 194j ustawy emerytalnej obowiązującego od 10 października 2020 r., a wprowadzonego ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U., poz. 1222). W świetle tego przepisu kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w 1953 r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i, czyli z wyłączeniem zastosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Przepis ten ma zastosowanie do tych ubezpieczonych (kobiet i mężczyzn), którzy urodzili się w 1953 r., a także pobierali emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r. Dotyczy zatem odwołującego, który wymienioną w art. 25 ust. 1b emeryturę z art. 184 ustawy emerytalnej pobierał na podstawie wniosku złożonego w dniu 17 grudnia 2012 r., a więc złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r. W sytuacji, w jakiej znalazł się odwołujący mają zastosowanie przepisy ustawy z 19 czerwca 2020 r. zmieniającej ustawę o emeryturach i rentach z FUS. Wykładnia językowa przepisu art. 194j ustawy emerytalnej nie nasuwa żadnych wątpliwości. Z treści przepisu wynika wprost, że decydujący jest termin złożenia wniosku, w oparciu o który była pobierana emerytura wcześniejsza, a nie data nabycia prawa do tej emerytury. Jeżeli ubezpieczony pobierał emeryturę wcześniejszą na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., tak jak miało to miejsce w przypadku odwołującego, to znajduje do jego sytuacji zastosowanie art. 194j ustawy emerytalnej. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ponownie ustalił wysokość emerytury powszechnej wnioskodawcy z pominięciem przy ustalaniu podstawy obliczenia tej emerytury art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

W wyroku z dnia 16 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 1103/21, Sąd Apelacyjny w Łodzi – w sprawie z odwołania J. S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie – zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w

Płocku z dnia 14 czerwca 2021 r., sygn. akt VI U 234/21, i oddalił odwołanie J. S. od decyzji organu rentowego z dnia 15 stycznia 2021 r.

Sąd drugiej instancji przywołał regulacje określone w art. 24, art. 194i, art. 194j ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 291) i podkreślił, że w rozpatrywanej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się (ur. w 1953 r.) wniosek o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku złożył w dniu 17 grudnia 2012 r., natomiast prawo do wnioskowanego świadczenia nabył dopiero z chwilą osiągnięcia wymaganego wieku emerytalnego (art. 184 ustawy emerytalnej) tj. w dniu 6 stycznia 2013 r. W związku z powyższym spór sprowadza się jedynie do interpretacji prawa materialnego tj. art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i odpowiedzi na pytanie, czy w związku z tym, że odwołujący się złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku przed dniem 1 stycznia 2013 r., do ustalenia podstawy obliczenia jego emerytury, o której mowa w art. 24, stosuje się przepis art. 25 ust. 1b tej ustawy emerytalnej. Przepis ten został dodany przez art. 1 pkt 6 lit. b ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw i obowiązuje od 1 stycznia 2013 r., która nie zawierała żadnych przepisów międzyczasowych. Zgodnie zatem z zasadą bezpośredniego działania ustawy nowej przepis ten ma zastosowanie do wniosków o ustalenie wysokości emerytury złożonych po tej dacie.

Sąd Apelacyjny uwzględnił w swojej ocenie to, że odwołujący się nie spełniał warunków do przyznania świadczenia w dacie złożenia wniosku o emeryturę w obniżonym wieku, ponieważ wiek uprawniający do tego świadczenia (art. 184 ustawy emerytalnej) osiągnął dopiero w dniu 6 stycznia 2013 r. – pod rządem obowiązującego już art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Wniosek o przyznanie świadczenia nie dotyczył zatem realizacji świadczenia nabytego z mocy prawa na gruncie przepisów obowiązujących w dacie złożenia wniosku, ale przyznania świadczenia na przyszłość tj. od daty spełnienia ustawowych przesłanek. W takiej sytuacji wniosek J. S. o przyznanie prawa do emerytury powinien być rozpoznany na gruncie przepisów obowiązujących w dacie spełnienia wszystkich przesłanek do nabycia prawa do wnioskowanego świadczenia tj. w dacie osiągnięcia 60 roku życia,

gdyż nie może być mowy o zachowaniu uprawnień nabytych przez wnioskodawcę *ex lege* przed niekorzystną zmianą stanu prawnego. Przyjęta przez Sąd pierwszej instancji interpretacja art. 194j ustawy emerytalnej, jest całkowicie sprzeczna z wykładnią celowościową tego przepisu. Przepisy art. 194i oraz art. 194j ustawy emerytalnej przewidujące możliwość obliczenia wysokości emerytury powszechnej bez pomniejszania podstawy jej obliczenia, zostały wprowadzone ustawą z 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U., poz. 1222), która weszła w życie 10 lipca 2020 r., a której celem było dostosowanie dotychczasowej regulacji prawnej do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r., P 20/16. W wyniku tego orzeczenia przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nie został usunięty z porządku prawnego wobec wszystkich ubezpieczonych, a jedynie wobec osób z rocznika 1953. Jedynie dla ubezpieczonych z rocznika 1953, powyższe przepisy wprowadziły wyjątek, w stosunku dla pozostałych ubezpieczonych, w postaci korzystniejszej regulacji, polegającej na wyeliminowaniu przy ustalaniu wysokości emerytury art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Do pozostałych ubezpieczonych ma on nadal zastosowanie.

Sąd drugiej instancji – uwzględniając argumentację powołanego wyroku TK – stwierdził, że celem regulacji określonej w art. 194j ustawy emerytalnej była ochrona praw tych osób urodzonych w 1953 r., które nabyły prawo do emerytury w obniżonym wieku, przed datą uchwalenia zmiany art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej tj. tych osób, które nie mogły przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewały się, że fakt wypłacania świadczeń emerytalnych wpłynie na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury powszechnej. Odwołujący się wniosek o przyznanie prawa do emerytury w obniżonym wieku złożył w okresie *vacatio legis* art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, prawo do tego świadczenia uzyskał już w okresie obowiązywania tego przepisu, a co za tym idzie miał pełną świadomość, jakie konsekwencje dla wysokości jego świadczeń emerytalnych w przyszłości, będzie miało pobieranie tzw. emerytury wcześniejszej. W tych okolicznościach brak jest podstaw do uznania, iż znajduje do niego zastosowania art. 194j ustawy emerytalnej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W skardze – opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. – zarzucono naruszenie następujących przepisów prawa materialnego:

1. art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną jego wykładnię i przyjęcie, iż nabycie prawa do emerytury wcześniejszej w styczniu 2013 r. uniemożliwia ubezpieczonemu ponowne ustalenie wysokości emerytury powszechnej z pominięciem przy ustalaniu podstawy jej obliczenia art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nawet w przypadku złożenia przez niego wniosku o świadczenie przed dniem 1 stycznia 2013 r., podczas gdy z treści przepisu art. 194j ustawy emerytalnej wynika wprost, że decydujący jest termin złożenia wniosku, w oparciu o który była pobierana emerytura wcześniejsza, a nie data nabycia prawa do emerytury wcześniejszej;

2. art. 25 ust. 1b oraz art. 194i ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury powszechnej odwołującego ma zastosowanie przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, podczas gdy odwołujący urodził się w 1953 r. i wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., a tym samym wystąpiły podstawy do zastosowania art. 194i ustawy emerytalnej i ponownego ustalenia wysokości emerytury powszechnej z pominięciem przy ustalaniu podstawy jej obliczenia art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej;

3. art. 100 ust. 1 w zw. z art. 129 ust. 1 oraz art. 116 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż data złożenia wniosku o przyznanie świadczenia nie ma znaczenia, gdyż prawo do emerytury ustala się na dzień spełnienia warunków powstania prawa do tego świadczenia bez względu na dzień złożenia wniosku, podczas gdy wniosek o przyznanie świadczenia rozpatrywany jest na podstawie obowiązujących w chwili jego złożenia przepisów dotyczących sposobu wyliczenia emerytury, co jest uzasadnione obowiązującą w prawie ubezpieczeń społecznych zasadą realizacji prawa do emerytury według przepisów obowiązujących w dniu złożenia wniosku;

4. art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji naruszenie konstytucyjnej zasady równości przejawiającej się dokonaniem przez Sąd II instancji takiej interpretacji przepisu art. 194j ustawy emerytalnej, która *de facto* pozwala jedynie części ubezpieczonym, którzy urodzili się w 1953 roku i pobierali wcześniej emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustalić ponownie wysokość emerytury powszechnej, a tym samym utrwalenie niekonstytucyjnego mechanizmu obniżania podstawy obliczenia emerytury powszechnej;

5. art. 2 w zw. z art. 8 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez ich niezastosowanie, a w konsekwencji naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady ochrony praw słusznie nabytych i uznanie, że przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej może rzutować wstecznie w sposób negatywny na sytuację prawną odwołującego, który złożył wniosek o wcześniejszą emeryturę w momencie, gdy art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nie obowiązywał, a tym samym pominięcie, że odwołujący zdecydował się przejść na wcześniejszą emeryturę nie mając - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego - świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze jego przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej, zaś zmiana przepisów prawa nastąpiła dla niego w sposób zaskakujący.

Skarżący wniósł o: 1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę wyroku Sądu drugiej instancji przez oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych; ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego; 2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego w wysokości 6-krotności stawki minimalnej z uwagi na spełnienie przesłanek z § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rozprawie przed Sądem Najwyższym wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona.

Z niekwestionowanych w skardze kasacyjnej ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że J. S. urodził się [...] 1953 r., więc 60 lat ukończył w dniu [...] 2013 r. Jeszcze przed osiągnięciem tego wieku złożył w dniu 17 grudnia 2012 r. w ZUS wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy decyzją z dnia 10 stycznia 2013 r. oraz decyzją z dnia 6 lutego 2013 r. ustalił wysokość emerytury od dnia 6 stycznia 2013 r., tj. od dnia spełnienia wszystkich warunków do takiej emerytury i nabycia prawa do emerytury. Mimo, że organ rentowy nie wskazał precyzyjnej podstawy prawnej przyznania świadczenia, Sądy prawidłowo uznały, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury określonej w art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z uwagi na bardziej korzystną wysokość świadczenia w porównaniu do wysokości wynikającej z art. 183 ust. 5 ustawy emerytalnej, emerytura wnioskodawcy została obliczona na podstawie art. 26 tej ustawy.

Po okresie ponad 7 lat, w dniu 23 października 2020 r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy na jego wniosek emeryturę określoną w art. 24 ustawy emerytalnej od 1 września 2020 r. (od miesiąca złożenia wniosku); emerytura ta wynikała z ukończenia przez ubezpieczonego powszechnego wieku emerytalnego. Wysokość świadczenia została wyliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury organ rentowy zastosował art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, pomniejszając tę podstawę o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych wcześniej emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

4 stycznia 2021 r. odwołujący się złożył wniosek o przeliczenie emerytury zgodnie z ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy w decyzji z dnia 15 stycznia 2021 r. odmówił ponownego przeliczenia wysokości emerytury. Wskazana wyżej ustawa z dnia 19 czerwca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r., poz. 1222), dokonała zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, między innymi dodając art. 194i w brzmieniu: Do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w 1953 r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. poz. 1222), pod warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.

Wbrew zarzutom skargi kasacyjnej (i stanowisku zaprezentowanemu przez Sąd pierwszej instancji), wykładnia językowa zawartego w tym przepisie końcowego warunku „prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.” nie jest jednoznaczna, zwłaszcza w świetle wprowadzonego równocześnie art. 194j, stanowiącego w ust. 1, że kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w 1953 r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i.

Zawarty w tym ostatnim przepisie zwrot „który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.”, rozumieć bowiem można, że chodzi o emeryturę, którą ubezpieczony pobierał przed dniem 1 stycznia 2013 r. Regulacja prawna zawarta w art. 194i oraz art.194j powinna więc być determinowana nabyciem prawa do emerytury i pobieraniem tej emerytury przed dniem 1 stycznia 2013 r.

Wobec braku pełnej jednoznaczności tych unormowań (oraz niejednorodnych orzeczeń sądów) celowe jest przeprowadzenie również pozostałych rodzajów wykładni.

Wskazaną wyżej ustawę z dnia 19 czerwca 2020 r. opublikowano w dniu 9 lipca 2020 r., zatem weszła ona w życie 10 lipca 2020 r. Sześciomiesięczny termin na złożenie wniosku o przeliczenie wysokości emerytury i jej wyrównanie minął w dniu 10 stycznia 2021 r. Wnioskodawca złożył wniosek w dniu 4 stycznia 2021 r., a więc w terminie.

Uchwalenie tych przepisów było konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16, w którym orzeczono, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał wskazał, że sprawa leżąca u podstaw wystąpienia z pytaniem prawnym dotyczy ubezpieczonej urodzonej w 1953 r., która skorzystała z możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed wejściem w życie kwestionowanego art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. To znaczy, że przysługiwało tej osobie świadczenie emerytalne określone w ustawie i z tego świadczenia skorzystała jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego oraz przed dokonaniem zmian ustawowych skutkujących wprowadzeniem kwestionowanego w pytaniu prawnym art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Wprowadzona tym przepisem zmiana nie dotyczyła wprawdzie zasad nabywania uprawnień po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego przez kobiety urodzone w 1953 r., które zdecydowały się przejść na wcześniejszą emeryturę ani nie miała wpływu na sposób realizacji prawa do wcześniejszej emerytury, nie dotyczyła przesłanek przyznania takiego prawa lub wysokości przysługujących ubezpieczonej świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury, nie zakładała również ograniczenia okresu wypłacania tego świadczenia, ale zmiana ta dotyczyła zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej. Zasady te są równie istotnym elementem uprawnień emerytalnych i odróżnić je należy od ostatecznej wysokości świadczeń, jakie obliczane są już po złożeniu wniosku. Ustawodawca,

dokonując zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej w stosunku do kobiet urodzonych w 1953 r., naruszył zasadę lojalności państwa względem obywateli. Wprowadzając nowe, mniej korzystne zasady po rozpoczęciu realizacji uprawnień w zakresie wcześniejszej emerytury, naraził te kobiety na nieprzewidziane skutki, które w istocie stanowiły dla nich pułapkę. Gdyby w momencie podejmowania decyzji o przejściu na taką emeryturę wiedziały, jakie będą tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia. Obowiązkiem ustawodawcy jest określenie skutków finansowych regulacji prawnych i podejmowanie racjonalnych decyzji w oparciu o możliwości finansowe państwa w odpowiedniej perspektywie czasu. Zasada zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa wyklucza możliwość formułowania obietnic bez pokrycia bądź nagłe wycofywanie się państwa ze złożonych obietnic lub ustalonych reguł postępowania. Stanowi to bowiem niedopuszczalne nadużywanie pozycji przez organy władzy względem obywateli. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w której obywatel, układając swoje interesy, podejmuje decyzje dotyczące długiej perspektywy czasu i przewiduje ich konsekwencje na podstawie obowiązującego stanu prawnego. Zmiana tego stanu oznacza wówczas zaskoczenie, którego w danych okolicznościach obywatel nie mógł przewidzieć, a tym samym dostosować się do nowej sytuacji, w sposób, który nie wyrze negatywnych konsekwencji w sferze jego uprawnień. Skoro ustawodawca wprowadził możliwość skorzystania z korzystniejszych regulacji, wskazując jednocześnie horyzont czasowy realizacji uprawnień, jego obowiązkiem było zagwarantowanie wypłaty świadczeń w tym okresie. Wprowadzając zmiany, ustawodawca powinien preferować rozwiązania najmniej uciążliwe dla jednostki i ustanawiać regulacje, które ułatwią adresatom dostosowanie się do nowej sytuacji. W konkretnych warunkach niniejszej sprawy pozostawienie okresu 6 miesięcy od uchwalenia zmiany art. 25 ust. 1b ustawy o FUS do czasu jego wejścia w życie nie miało żadnego znaczenia dla osób, które przeszły na wcześniejszą emeryturę do końca 2008 r. Ustawodawca, dokonując zmian regulacji wobec kobiet urodzonych w 1953 r., zmienił skutki prawne ich decyzji podejmowanych w innym stanie prawnym. Niektóre kobiety nawet po czterech latach po przejściu na wcześniejszą emeryturę, dowiedziały się, że wypłacone im świadczenia emerytalne pomniejszą podstawę ustalenia wysokości emerytury

powszechnej. Wprowadzenie nowych regulacji nastąpiło zdecydowanie za późno, by przygotować się do takiej zmiany i uniknąć nieprzewidzianych, niekorzystnych skutków prawnych. Kobiety te nie miały możliwości, by zmienić konsekwencje decyzji podjętych w 2008 r., dlatego też Trybunał stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy o FUS jest niezgodny z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Z przedstawionego wyroku Trybunału wynika, że przechodząc na wcześniejszą emeryturę w roku 2008 kobiety zostały postawione w niekorzystnej sytuacji, gdy ustalono na ich wniosek prawo do nowej emerytury (emerytury na innej podstawie prawnej) po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego od dnia 1 stycznia 2013 r.

W kontekście przedstawionego wyroku należy przypomnieć, że od 1 stycznia 2013 r. weszła w życie nowelizacja polegająca na dodaniu do art. 25 ustawy emerytalnej - ust. 1b o treści, jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Wnioskodawca złożył wniosek o pierwszą emeryturę (z art. 184 ustawy emerytalnej) w okresie półrocznego *vacatio legis* ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r., poz. 637). Jak wyjaśnił na rozprawie „kasacyjnej” przyczyną przejścia na tę emeryturę był zły stan jego zdrowia. Nie wiedział wówczas o wskazanej wyżej nowelizacji i nie miała ona wpływu na jego decyzję o przejściu na emeryturę (co może wzbudzać kontrowersje odnośnie do prawidłowości argumentacji Trybunału Konstytucyjnego w cytowanym wyżej wyroku, pogłębione aprobowaniem przez Trybunał w innych sprawach wprowadzania istotnych zmian nabywania prawa do emerytury, na przykład przez podwyższenie powszechnego wieku emerytalnego do 67 lat, bez kilkuletniego uprzedzenia ubezpieczonych).

Ad casum, nowe przepisy nie miały wpływu na obliczenie (pierwszej) emerytury wnioskodawcy z art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, gdyż art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej spowodował zmniejszenie tylko wysokości przyznanej siedem lat później emerytury na innej podstawie prawnej - art. 24 ustawy emerytalnej.

Z art. 194i ustawy emerytalnej nie wynika, że dotyczy on prawa do emerytur nabytych do końca 2008 r., a więc takiej sytuacji, którą analizował Trybunał Konstytucyjny, jednak nie ulega wątpliwości, że chodzi o emerytury przyznane przed wejściem w życie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Z dosłownego brzmienia tego przepisu można wywnioskować, że chodzi o emerytury przyznane na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r. Powiązanie w tym przepisie ustalenia prawa do emerytury przed dniem 1 stycznia 2013 r. implikuje wykładnię funkcjonalną, systemową oraz pro konstytucyjną przemawiająca za zastosowaniem tego unormowania do ubezpieczonych, którzy nabyli prawo i złożyli wniosek o emeryturę do końca 2012 r. W sytuacji osób, które złożyły wnioski o emeryturę po opublikowaniu w Dz.U. ustawy wprowadzającej art. 25 ust. 1b, nie doszło do „retroaktywnego” zaskoczenia. Osoby takie wiedziały (lub łatwo mogły się dowiedzieć), że od 1 stycznia 2013 r. obowiązywać będą nowe, mniej korzystne zasady obliczania wysokości emerytur w sytuacji, gdyby w przyszłości chciałyby złożyć nowy wniosek o emeryturę po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego.

W aspekcie wykładni celowościowej zwrócić można uwagę na uzasadnienie projektu ustawy nowelizacyjnej z dnia 19 czerwca 2020 r. (druk sejmowy nr 283). W senackim projekcie początkowo proponowano dodanie art. 25 ust. 1ba o treści: „Przepisu ust. 1b nie stosuje się do ubezpieczonych, którzy pobrali emeryturę na podstawie wniosku złożonego przed dniem 6 czerwca 2012 r., a uprawnienie do emerytury, o której mowa w art. 24, uzyskali po 31 grudnia 2012 r.”. W uzasadnieniu projektu wskazano między innymi, że celem ustawy jest przywrócenie większej podstawy obliczenia emerytury ubezpieczonym, którzy pobierali wcześniejszą emeryturę bez obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną. Chodzi o ustalenie w odniesieniu do ubezpieczonych, którzy pobierali emeryturę („wcześniejszą”) na podstawie przepisów art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e, art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawy obliczenia emerytury („powszechnej”), o której mowa w art. 24 ustawy z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy, który nakazywał ją pomniejszyć o sumę kwot emerytury wcześniejszej. Przywrócenie wysokości podstawy z pominięciem art. 25 ust. 1b ma dotyczyć tych ubezpieczonych, którzy wystąpili o emeryturę wcześniejszą przed dniem 6 czerwca 2012 r., a jednocześnie nie osiągnęli wieku emerytalnego niezbędnego do uzyskania emerytury powszechnej na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy przed 2013 r. W większości przypadków ustawa będzie dotyczyć kobiet urodzonych w 1953 r. Nowelizacja z 2012 r. polegała na zrównaniu wieku emerytalnego dla obu płci na poziomie 67 lat. Jednocześnie wprowadzono kwestionowany przepis (art. 25 ust. 1b) przewidujący, że jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 ustawy lub art. 88 Karty Nauczyciela (czyli tzw. wcześniejszą emeryturę), (zwaloryzowaną) podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 (czyli tzw. emerytury powszechnej) pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych tzw. wcześniejszych emerytur. Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, która wprowadziła ten przepis, została opublikowana w Dzienniku Ustaw 6 czerwca 2012 r., a weszła w życie 1 stycznia 2013 r. Przepis ten (art. 25 ust. 1b) postawił m.in. kobiety urodzone w 1953 r. w specyficznej sytuacji. O ile kobiety urodzone w latach 1949-1952 mogły odejść na wcześniejszą emeryturę w latach 2004-2007, a następnie przejść na powszechną - w latach 2009-2012 (a więc przed wejściem w życie art. 25 ust. 1b), to kobiety urodzone w 1953 r. mogły przejść z emerytury wcześniejszej na powszechną dopiero 2013 r. (wtedy dopiero kończyły 60 lat), a więc już po wejściu w życie przepisu nakazującego pomniejszyć podstawę emerytury o sumę świadczeń pobranych w ramach emerytury wcześniejszej. Problematyczność regulacji polega nie na tym, że pobrane wcześniej emerytury pomniejszają podstawę do wyliczenia emerytury, lecz na tym, że kobiety urodzone w latach 1949-1953 zostały przez ustawodawcę (w 1998 r.) „poinformowane”, że mogą odejść na wcześniejszą emeryturę, a następnie na powszechną, bez umniejszenia podstawy do wyliczenia emerytury, po czym ustawodawca (w 2012 r.) wprowadził zmianę dotyczącą głównie kobiet z 1953 r. przewidującą, że jeżeli pobierały wcześniejszą emeryturę to suma

tych świadczeń jednak pomniejszy podstawę wyliczenia emerytury powszechnej. Przepis art. 25 ust. 1b nie budziłby wątpliwości, gdyby go ogłoszono przed 2008 r., w którym część kobiet urodzonych w 1953 r. podejmowała decyzję o przejściu na wcześniejszą emeryturę. Miałyby bowiem świadomość konsekwencji pobierania wcześniejszej emerytury.

Według uzasadnienia tego projektu ustawy, zakwestionowany przez TK niekonstytucyjny mechanizm z art. 25 ust. 1b miał być zastosowany do wszystkich osób, które przechodziły na emeryturę wcześniejszą na podstawie art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e, art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, które złożyły wniosek o emeryturę przed dniem 1 stycznia 2013 r., gdyż osoby takie, przechodząc na wcześniejszą emeryturę również nie wiedziały, że kwoty wcześniej pobranych świadczeń pomniejszą podstawę emerytury wyliczonej na podstawie art. 24, a jednocześnie nie miały możliwości przejścia na emeryturę, o której mowa w tym przepisie, przed wejściem w życie art. 25 ust. 1b. Stąd projekt dotyczy także innych osób (w tym mężczyzn), które odchodząc na emeryturę wcześniejszą, były przez ustawodawcę poinformowane, że nie wpłynie to na wysokość emerytury powszechnej.

Dopiero w czasie prac komisji sejmowej zmieniono projekt ustawy nowelizacyjnej, wprowadzając do ustawy emerytalnej w miejsce początkowo projektowanego art. 25 ust. 1ba - art. 194i oraz art. 194j w cytowanej wyżej treści.

Z przedstawionego projektu ustawy nowelizacyjnej wynika, że celem ustawodawcy było korzystne uregulowanie sytuacji ubezpieczanych, którzy nabyli prawo do pierwszej emerytury do końca 2012 r. (w pierwotnym projekcie wymagano nawet, aby wniosek o emeryturę był złożony przed dniem 6 czerwca 2012 r.).

Zwrócić należy uwagę, że art. 194i oraz art. 194j kreują istotne uprzywilejowanie ubezpieczonych urodzonych w 1953 r. Wszyscy pozostali ubezpieczeni urodzeni później podlegają rygorystycznym przepisom niezależnie od tego, czy znali treść przepisów emerytalnych.

Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 6 maja 2021 r., III USKP 52/21, skorzystanie z przywileju przejścia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących

emerytur dla niektórych ubezpieczonych, uzasadnia i proporcjonalnie usprawiedliwia pomniejszenie podstawy wymiaru emerytury ustalonej na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej o sumy poprzednio pobranych wcześniejszych emerytur, przy zastosowaniu mechanizmu ustalania wysokości świadczeń emerytalnych w zależności od proporcjonalnego prognozowanego „średniego trwania życia” osoby uprawnionej, ponieważ osobom uprawnionym do takich samych rodzajowo świadczeń powinna przysługiwać emerytura ustalana według takich samych (równych) zasad obliczania jej wysokości bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Każdy mechanizm ustalania wysokości świadczeń emerytalnych ma określone uwarunkowania majątkowe, które gwarantują prawem określoną wysokość ustalanych emerytur w prognozowanych długoterminowych okresach ich pobierania przede wszystkim ze względu na zgromadzony kapitał składkowy, który pomniejszają wcześniej wypłacone kwoty pobranych długoterminowych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Taki stan rzeczy usprawiedliwia ustawowe modyfikowanie wysokości emerytur ze względu na wcześniejsze pobranie i spożytkowanie tych samych rodzajowo, choć wcześniejszych świadczeń emerytalnych, które uszczupliły zgromadzony indywidualny kapitał emerytalny oraz Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, z którego emerytury są wypłacane. Także w doktrynie podkreśla się, że ochrona emerytalnych praw nabytych nie obejmuje gwarancji niezmienności mechanizmów ustalania wymiaru świadczeń, które mogą ulegać modyfikacjom między innymi ze względu na sprawiedliwy rozdział środków z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS).

W kontekście tych konstatacji Sąd Najwyższy, rozpoznający obecną skargę kasacyjną uznał, że analizowane przepisy, mające charakter wyjątku od powszechnej reguły, nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej.

Zasadniczo – w myśl art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. ZUS nie mógł więc przyznać wnioskodawcy prawa do emerytury w wieku obniżonym od miesiąca, w którym został złożony wniosek emerytalny (w grudniu 2012 r.), ponieważ w dacie tej wnioskodawca nie spełnił jednej z przesłanek nabycia prawa do świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym, jakim było osiągnięcie wieku mężczyzn 60 lat (art. 100 w związku z

art. 184 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Stosownie do art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego powstaje z mocy prawa, a decyzja organu rentowego ma charakter deklaratoryjny. Ustawodawca nie przewidział możliwości domagania się wypłaty świadczenia od daty złożenia wniosku, który poprzedzał datę nabycia prawa do emerytury (spełnienia wszystkich warunków emerytalnych).

Wbrew sugestii skargi kasacyjnej, z art. 100 ust. 1 w zw. z art. 129 ust. 1 oraz art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że gdyby ZUS rozpoznał wniosek o przyznanie świadczenia na podstawie obowiązujących w dniu jego złożenia przepisów (a nawet w okresie dwóch tygodni po dniu złożenia wniosku), byłby zobligowany do odmowy przyznania świadczenia, ponieważ w dniu 17 grudnia 2012 r. ubezpieczony nie miał 60 lat, a więc nie spełnił wszystkich warunków do przyznania emerytury.

Z przepisów przedstawionych wyżej wynika, że organ rentowy oraz sąd ubezpieczeń społecznych byłiby zobligowani do uwzględnienia stanu prawnego z daty złożenia wniosku o świadczenie, gdyby w dniu złożenia takiego wniosku wnioskodawca spełnił wszystkie warunki nabycia prawa do emerytury. Taka sytuacja nie wystąpiła w sprawie objętej skargą kasacyjną.

Zasadę równości wynikającą z art. 32 Konstytucji RP (wokół której strona skarżąca konstruuje swoje wątpliwości) w odniesieniu do oceny norm prawnych należy rozumieć jako nakaz nadawania im takich treści, by kształtowały one w jednakowy (podobny) sposób sytuację prawną podmiotów jednakowych lub

podobnych. Zasada równego traktowania oznacza, że w każdym przypadku podmioty należące niewątpliwie do tej samej kategorii muszą być traktowane równo, a podmioty należące do istotnie różnych kategorii mogą być traktowane różnie (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 6 marca 2007 r., OTK-A 2007 nr 3, poz. 22; z dnia 23 listopada 2010 r., K 5/10, OTK-A 2010 nr 9, poz. 106).

Jak wskazano wyżej art. 194i i art. 194j ustawy emerytalnej stanowią odstępstwo od zasady równego traktowania ubezpieczonych, przewidując wyjątkowe, bardziej korzystne unormowania dla ubezpieczonych urodzonych w 1953 r., jeżeli spełnią oni wszystkie warunki wymienione w tych przepisach, które ustawodawca umiejscowił w grupie przepisów przejściowych ustawy emerytalnej. W uwagi na ten szczególny charakter tych przepisów podlegają one wykładni ścisłej. Stanowiłoby natomiast wykładnię rozszerzającą przyjęcie sugerowanej w skardze kasacyjnej zasady takiego samego potraktowania ubezpieczonych, którzy złożyli wnioski i przyznano im prawo do emerytury w 2012 r. oraz tych ubezpieczonych, którzy złożyli w wnioski w 2012 r., mimo że wszystkie warunki uprawniające do przyznania emerytury spełnili dopiero w 2013 r.

Niesłuszny był również zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 2 w zw. z art. 8 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; nie doszło bowiem do naruszenia konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady ochrony praw słusznie nabytych. W stosunku do wnioskodawcy przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nie miał retroaktywnego działania, gdyż obowiązywał w dniu spełnienia przez niego wszystkich warunków do emerytury określonej w art. 184 ustawy emerytalnej (6 stycznia 2013 r.). Również wniosek o emeryturę (z 17 grudnia 2012 r.) ubezpieczony złożył już po uchwaleniu ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, która została opublikowana w Dzienniku Ustaw z 6 czerwca 2012 r. Nie doszło więc w jego przypadku do ukształtowania się ekspektatywy ustalenia wysokości emerytury określonej w art. 24 ustawy emerytalnej bez stosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

Rekapitulując, w ocenie Sądu Najwyższego, w myśl art. 194j oraz art. 194i ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.) do

ponownego ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, bez zastosowania przepisu art. 25 ust. 1b, uprawnieni są ubezpieczeni urodzeni w 1953 r., którzy złożyli przed dniem 1 stycznia 2013 r. wnioski o emeryturę określoną w art. 24 i spełnili przed tym dniem wszystkie wymienione w tym artykule warunki do emerytury.

Wnioskodawca nie spełnił tych warunków, co prawidłowo ustalił Sąd drugiej instancji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 102 k.p.c.

[a!]